

Tab. 1. Klasifikace funkčních poruch dle ROME klasifikace IV, část A–B (3)

A. Ezofageální poruchy
■ A1. Funkční bolest na hrudi ■ A2. Funkční pyróza ■ A3. Refluxní hypersenzitivita ■ A4. Globus ■ A5. Funkční dysfagie
B. Gastroduodenální poruchy
■ B1. Funkční dyspepsie ■ B1a. Postprandiální dystress syndrom ■ B1b. Syndrom epigastrické bolesti ■ B2. Poruchy říhání ■ B2a. Excesivní supragastrické říhání ■ B2b. Excesivní gastrické říhání ■ B3. Poruchy nauzey a zvracení ■ B3a. Chronický syndrom nauzey a zvracení ■ B3b. Syndrom cyklického zvracení ■ B3c. Syndrom kanabinoidní hyperemese ■ B4. Syndrom ruminace

hypofosfatemie až osteomalacie, hypermagnezemie, encefalopatie z nadbytku hliníku, metabolická alkalóza. Riziko nežádoucích účinků zhoršuje současné podávání thiazidových diuretik, vitamínu D, nesteroïdních antiflogistik, inhibitorů angiotenzin-konvertázy (5). Kombinace antacid s mukoprotektivy umožní snížit dávku užívané soli se současným zvýšením účinku.

Mukoprotektiva

Alginát sodný

Jedná se o kyselý polysacharid získávaný z mořské chaluhy *Laminaria hyperborea* (Gunn.). Po kontaktu s kyselým prostředím vytváří viskózní gel, který plave na povrchu obsahu žaludku a brání tak refluxním epizodám. Vzhledem k mechanismu účinku má omezenou

efektivitu v horizontální poloze. Mukoprotektiva, tedy i algináty, v kombinaci s antacidní složkou působí synergicky na dvou úrovních. Alginát ve formě sodné soli kyseliny alginové tvoří mechanickou zábranu gastroezofageálnímu refluxu (GERD), antacidní složka neutralizuje žaludeční kyselinu (6).

Extrakt z opuncie

Stonkové články opuncie mexické obsahují rozpustnou i nerozpustnou vlákninu, proteiny, organické kyseliny, vitamíny A a C, minerály (Mg, Ca, Na, K), fenolické kyseliny a flavonoidy. Lyofilizovaný extrakt ze stonků opuncie urychloval hojení žaludečních vředů vyvolaných aplikací 90% ethanolu (7) či působením stresu (8). Pektin a slizy mají cytoprotektivní účinek na žaludeční sliznici a zvyšují produkci hlenu (9). V dvojité slepé, placebem kontrolované studii zlepšoval standardizovaný extrakt ze stonků opuncie a listů olivovníku stav pacientů trpících gastroezofageálním refluxem (10). Extrakt z opuncie vykazuje in vitro mukoadhezivní vlastnosti a chrání integritu epitelální buněčné bariéry. Tyto vlastnosti mohou vysvětlovat gastroprotektivní a slizniční ochranné účinky polysacharidů opuncie prostřednictvím tvorby fyzikálního ochranného filmu (11).

Inhibitory protonové pumpy (PPI)

Přestože jsou PPI stále vnímány jako léky volby, v současné době je velmi diskutováno jejich časté nadužívání a důsledky nežádoucích účinků. Z nežádoucích účinků lze jako prokázaný jmenovat negativní vliv na kondici střevní mikrobioty s vyšším rizikem střevních infekcí, osteoporózu v důsledku sníženého vstřebávání vápníku, deficit vitamínu B₁₂, zvýšené riziko vzniku demence, poruchu funkce ledvin a řadu dalších. PPI neovlivňují mechanismus, kterým GERD vzniká,

Tab. 2. Vybrané léčivé rostliny a jejich účinek na horní funkční dyspepsie

Léčivá rostlina	Obsahové látky	Indikace	Cave
Máta peporná <i>Mentha piperita</i> L.	Mezi hlavní obsahové látky patří kyselina rozmarýnová, flavonoidy, menthol a menthon.	Mírné křeče, pocit plnosti, bolesti břicha, studie prokázaly účinek na redukcí viscerální hypersenzitivity (15, 16). Spasmolytický účinek je způsoben inhibicí kalciových kanálů, analgetický účinek je posílen aktivací TRPM receptorů, které blokují přenos bolestivých vjemů.	Pacienti s onemocněním jater, cholangitidou, achlorhydrií, žlučovými kameny a jiným biliárním onemocněním by měli mátu užívat s opatrností.
Kmín luční <i>Carum carvi</i> L.	Plod obsahuje silice, olej, bílkoviny, flavonoidy, organické kyseliny, škrob, sliz a další (17).	Léčba mírných křečí, plynatosti, pocitu plnosti a bolestí břicha díky spasmolytickému účinku; silice snižuje povrchové napětí žaludeční a střevní tekutiny, tím snižuje tvorbu pěny.	Nežádoucí účinky ani lékové interakce nebyly hlášeny, kontraindikací užívání je alergie na rostliny z čeledi Apiaceae (18).
Heřmánek pravý <i>Matricaria recutita</i> L.	Květ obsahuje silice, flavonoidy, kumariny, fenolické látky, triterpeny, hořčiny a třísloviny (19, 20).	Anxiolytický, sedativní, antidepresivní účinek; vhodné pomocné léčivo v léčbě zažívacích potíží, nechutenství, zvracení.	Kontraindikací je hypersenzitivita na léčivou látku nebo na rostliny z čeledi Asteraceae.
Pelyněk pravý <i>Artemisia absinthium</i> L.	Droga obsahuje především silice, glykosidní hořčiny a fytoncidní látky (21).	Působí spasmolyticky, desinfekčně a cholereticky. Digestivní účinky jsou dány podporou vylučování žaludečních šťáv (22).	Kontraindikací užívání je těhotenství, dále obstrukce žlučodů, cholangitida, těžké onemocnění jater (23).
Puškvorec obecný <i>Acorus calamus</i> L.	Droga obsahuje zejména silice s převažujícím obsahem β-asaronu, isoeugenol, dále třísloviny, hořčiny a sliz (24).	Účinky spasmolytické, antiemetické, karminativní, popsán byl spasmolytický potenciál vyvolaný bloádou kalciového kanálu.	Kontraindikován v těhotenství a při kojení, nevhodný u gastritid a vředových onemocnění GIT (25).
Řepík lékařský <i>Agrimonia eupatoria</i> L.	Droga obsahuje především třísloviny, galotaniny, kyselinu ursolovou, kyselinu křemičitou, flavonoidy a silice (26).	Působí adstringentně, protizánětlivě, antimikrobiálně, má slabý diuretický účinek. Zvyšuje tvorbu a vylučování žluče.	Vhodný od 12 let (27).

TRPM – Transient Receptor Potential Melastatin